

Cultura Poporului

GAZETA SOCIETĂȚII „CULTURA POPORULUI“

SUB CONDUCEREA COMITETULUI DE ACȚIUNE A „CULTUREI POPORULUI“

Prim Redactor: V. Chiru

Administrația: Piața Cuza Vodă 16

Redacția: Str. Dorobanților 11

Secretar: V. Nicoară

ABONAMENTE ANUALE: pentru cititori 30 Lei | pentru autorități 60 Lei | pentru întreprinderi financiare 100 Lei

Politica noastră

Toate orașele noastre sunt scuturate de fiorii unei politici de persoane, — nu de principii. — politică, ce a luat forme spaimântătoare, mai ales în urma războiului de întregire. Massa poporului, frământată de votul universal, care dă puțința de a se ridica la suprafața oameni noi, a căror valoare trebuie pusă la încercare fără îndoială, — privește deocamdată cu mirare și neîncredere la ei. În orașele noastre, — în care sa'u clădit ca prin farmec biserici și bisericute politice, ai căror misionari au împânzit satele propovăduind „cuvântul adevărului“ — zic ei. — și căutând să convertească la nouă lor credință pe necredincioșii săteni, — în orașele noastre este o continuă frământare a vechilor și noilor politicieni, iar oameni care „nu fac politică“ privesc îngândurați la această mormăta ferbere, care a schimbat tare noastră dintr'o țară agricolă, într'o țară politică.

Și toți laolaltă, și cei care fac și cei care un fac politică, privesc cu neîncredere chiar cele mai cinstite și curate dorinți de luminare a poporului. Când doi trei intelectuali dornici de a răspândi lumină, acolo unde până eri a domnit netulburat întunericul, îndrăznesc a porni la drum ca să grăiască deschis și cinstit poporului, ori îndrăznesc a tipări cuvântul lor pentru a fi împărțit știutorilor de carte de la sate, lumina orașelor se miră și se teme.

Ochi pânditori privesc din umbră, minti iscoditoare caută să cântărească ori ce mișcare ori ce cuvânt, ca nu cumva, Doamne fereste, să se ivească un nou grupșor politic. Cei care nu fac politică privesc cu neîncredere la munca cinstită a acestor intelectuali așteptând din zi în zi să-i vadă aruncați în brațele vreunui fruntas politic.

Cei care fac politică privesc cu neîncredere la ei, temându-se să nu li se nărue ciadirea lor cu trudă ridicată pe temelii unor făgăduinți pe care știu bine că n'au să le înde-

făptuiască. Ei se mai tem, să nu găsească concurenți care să făgăduiască mai mult, în această licitație amară, pe care politica o ține sub zgomotul permanent al tobelor mari.

Iată pentruce, noi, cari ne-am grupat la „Cultura Poporului“ suntem câteodată priviți cu îndoială de cei care nu fac politică și priviți cu teamă și neîncredere de cei care fac politică.

Credeam că după atâtea luni de când apare „Cultura Poporului“ au putut să se lămurească toți asupra gândurilor noastre, a drumului pe care mergem și a dorințe noastre curate și fătuse, de a trimite lumina și numai lumina, în satele noastre dornice de ea.

Facem s'au vom face politică?

Nu, de o mie de ori nu!

Politica noastră nu e decât dorința de a lămuri poporul asupra drepturilor și datorțiilor sale, de a-l îndemna la o viață de muncă și de cinste, de a-i arăta drumul luminos al dragostei de neam și țară, de a-l zmulge din griările unor credinți greșite și păgubitoare, de a-i arăta foloasele științei și într'un cuvânt de a-l feri de minciună, necinste și eresuri pentruca prin lumina adevărului să se ridice și să se întărească.

Aceasta e politica noastră.

Nu vrem să cunoaștem șefi politici, nu vrem să cetim programe politice, nu ne înclinăm la așa numitele principii politice pe care politicienii le primenesc adesea ori odată cu cămașa.

Nu, nu vrem aceasta și nu vom face-o niciodată.

Iar când vreodată ar îndrăzni careva să ne îndemne a inclina spre politica veche și urâtă de care am vorbit, el va fi trimis din mijlocul nostru să găsească în altă parte un asemenea curb.

Aceasta să se știe.

O spunem cu toată convingerea noastră și vom înapătu-o.

Directiunea gazetei

„Cultura Poporului“

Cultură, cât mai multă cultură

Trăim, desigur, vremurile cele mai grele de diferite frământări politice și economice, de lupte violente între diferite partide, de așezarea României-Nouie pe temelii democratice și solide, prin legi corespunzătoare spiritului timpului de mari refaceri în toate privințele, ca poporul să fie chemat cât mai mult chemat la viața cetățenească și conștientă, dar, cu toate acestea ca să aibă adevăratul rezultat trebuie neapărat să lucrăm din răspuțeri pentru luminarea milioane de cetățeni cu întunericul în suflet și în gândire.

Un singur drum ne mână spre desăvârșită izbândă: cultura. Fără ea zădarnic e totul. E ca și cum am asvârli bob sănătos în pământ neroditor. Iată de ce în momentul când majoritatea publicului e preocupată numai de interese politice, noi trecem peste aceste frământări și ne gândim mai adânc la cultură. Ne trebuie în primul rând cât mai multă cultură; carte și iar carte la sate.

Paralel cu înapătuirea reformei agrare, financiare, militare, votul universal și atâtea altele, trebuie să se lucreze cu și mai multă râvnă și orice jertfă la luminarea poporului prin cultură. A neglija aceasta din urmă ar fi una din greșelile cele mai de neertat.

Până acum, e adevărat, au fost împrejurări vitrege; că am făcut un progres de stul de înaintat în jumătate de veac, adoptând și însușindu-ne toată cultura apăsănată în inteligența românească, dar există o prăpaștie între cei de sus luminați și cei de jos prea încuși.

E adevărat că poporul nostru e plin de însușiri divine, că în izolarea lui ne-a păstrat cu sfințenie limba, biserică, datinile, vitejia, prin un instinct superior al rasei daco-române, a venit vremea însă să reparăm nedreptățile istorice și să ne apropiem de el, să-l ridicăm aproape de noi numai prin cultură. La

sate, merau la sate, carte românească. În mijlocul nostru trăesc alte neamuri inferioare dar mai bine pregetite căci au avut puțința să se desvolte cultural și acestora nu le putem purta nici ură, nici neîndreptăți sau împilări, ci numai superioritatea culturii noastre de la care să se adape.

Și slava Domnului avem destulă literatură și artă românească, ne mai trebuie un singur lucru; dând pământ țaranului să-i mai dăm și altă hrană sufletească fără de care nu poate trăi: carte românească.

Deci, nici o clipă să nu pierdem din vedere acest fapt și să sprijinim cu toții școlile de la sate și bibliotecile cât mai multe. Prin școli, cât mai multe școli, ne vom ajunge idealul cultural.

Aceasta este calea cea mai sănătoasă; pe ea să ne îndreptăm toată activitatea noastră a cărturarilor.

Am văzut câte elemente de valoare ne-a dat poporul atunci când copiii din popor au învățat carte. Unii din ei ni-au dus fala românismului, alții au ajuns la situații sociale cele mai înalte în dregătoriile statului și deci câte comori ascunse zac în cei de jos. Precum seva arborului falnic vine din adâncul pământului și oricât de frumoase ar fi crengile din vârf dacă l'am tăia de la rădăcină s'ar usca, tot așa oricât de importantă ar fi însemnătatea inteligenței noastre dacă e așa cum este se datorește sevei fondului de vitalitate care se găsește numai din măruntaele adânci ale masei poporului, și, despărțindu-ne de aceste mase, într'o zi totul se va usca.

Aceasta însănoșire socială vine tot de jos în sus, prin urmare, să dăm puțința ca izvoarele pornite din popor să reînnoiască apa de sus, turbure și plină de nămolul tuturor păcatelor.

Refacerea sufletească a moravurilor a vieții sociale se

îndeplinește tot de la poporul cu sânge și minte sănătoasă și numai prin carte la popor, vom putea, cu timpul, să alungăm stricăciunea socială de sus.

Improspătarea vine de la cei de jos și nici o îndreptare socială nu se va putea năpăti atâtea vreme cât societatea de sus nu va fi alimentată cu puterile vii de la popor.

Moravurile rele se vor schimba în cele bune; patimile vor înceta și progresul va veni de la sine în toate domeniile sociale și economice, numai prin cultură; altfel orice muncă e zădarnică.

„Cultura Poporului“

Presă care ni trebuie

Incontestabil că Ardealul este leagănul românismului. Dela Blaj, în special și alte câteva centre ca Sibinul, Brașovul și Aradul au pornit manifestările cele mai puternice ale vieții naționale. Tot ce-a creat Ardealul ca putere de muncă și afirmatiune de talent în toate terenurile sociale, i-au adunat în aceste centre principale, formând rezervoare de energie, cultură și politică.

Afară de aceasta, talentele de aici și personalitățile în toate domeniile vieții, au fost vii și creatoare, deoarece au purces natural din seva vitalității neamului românesc.

Inteligența, clasa cultă, s'a născut din popor.

De aceea și legătura trainică între acei de jos și acei de sus. Purificarea aristocrației gândirii, a științei și a cărții, a evoluat în mod firesc, din izvorul de bogăție reală ce se găsește din abundență în firea etnică daco-romană.

Prin urmare cărturarii Ardealului au fost expozeul direct al frământărilor nevoilor și durerilor celor umili și mulți cari formează baza solidă a națiunii. De aici, am văzut că Ardealul ne-a dat oameni întregi mai toți porniți, cea mai mare parte din părinți țărani sau preoți și învățători.

De aici am văzut în toate timpurile abundența de personalități mari, cari toată viața au muncit pentru ridicarea poporului. Și de aceea avem și-o tăranime mai bine pregătită ca cea din vechiul regat lăsată în exploatarea străinilor de sânge și de neam.

Ca o apă mare, Ardealul, a revărsat în totdeauna figuri mărețe de patrioți, figuri distinse bisericesti, culturale.

Și aceste figuri pe lângă că au lucrat pentru conștiința națională, pentru biserică și școală, dar o parte din ei au trecut Carpații pentru a ne aduce carte românească, în desagi, cum a fost Gh. Lazăr din Avrig, Simion Bărnuțiu, Ion Măiorescu, Laurian, pleiada de scriitori ca Ion Slaviți, Coșbuc, St. O. Iosif, Chendi, Goga și alții.

Fondul lor sufleteș a avut înrăurire covârșitoare asupra vieții intelectuale dela noi, altoindu-se în curente creatoare de școli literare, noi.

Afară de aceasta, presa din Ardeal, a jucat un rol important în viața politică națională din Ardeal, fiind totdeauna trează conștiința și avântul național.

Slova presei tipărite prin gazete a fost imboldul și picătura dumnezeiești de credință în izbânda dreptății istorice viitoare, care a și venit prin unirea de azi.

Atunci când ochii erau mai plânși, când disperarea își făcea, poate, enleș în sufletele milioaneilor de români robiți și obediți, când preoții și învățătorii erau târâți prin temniți, când școala și biserica, erau mai persecutate, atunci slova gazetelor, aducea lumina în casele modeste pline de lacrimi, din cele mai îndepărtate sate ascunse în munți sau aproape de Tisa.

Dovadă e cea mai veche gazetă din Ardeal „Gazeta Transilvaniei” — nu aceasta de azi, ce ci cea scrisă de nemuritorii păcat că nu și-urmat tradiția — Mureșani sau „Tribuna” pornită în o redacție modestă din Sibiu ajunsă mai târziu în palatul propriu din Arad, sau „Românul”.

Aceste ziare aveau suflet, viață până și în cel din urmă rând dela informații, un ideal și un crez politic bine determinat.

Poate au fost și alte vremuri mai pline de idealism, dar constatarea e aceasta, că aceste ziare au fost și nu mai sunt

Să revenim la presa de azi. Nu avem intenționează de a da morală altor ziare înființate dela unire încoace, care ne sunet colegi și care au diferite nuanțe politice de partid.

Am înțeles și înțelegem, că vremurile grele de acum cer o presă imparțială, independentă care să niveleze diferite animozități dintre frați iar nici de cum să le înrăutățească.

Este nevoie de o presă pentru propagandă culturală și națio-

nală, căci nu e timpul nici de certuri, nici de critici inutile.

Este nevoie de o presă care să reverse bunătatea, blândețea, sfaturi bune și înțelepte, aproape de popor care nu trebuie să știe că conducătorii lui nu vor să înțeleagă că țara trebuie să se consolideze nu prin ură ci prin munca tuturor.

Acesta este rolul presei în Ardeal.

Credința noastră este că dând poporului numai înțelepciunea noastră plină de patriotism vom putea pași spre bine.

Nu suntem un organ de răstăcirea sufletelor acelor ce cred în litera tipărită, ci dimpotrivă tribuna sinceră și apărătoare a nevoilor sociale celor de jos.

Așa trebuie să fie presa din Ardeal.

Altfel, ocupându-ne de lupte mărunte, de partide politice, de zgândăririi de răni ale tuturor păcatelor politice nu vom aduce nici un bine.

Vremea școala și cultura, vor vindeca bizantinismul nostru politic.

Păcatele cu tradiții nu se pot șterge într-o zi două. Nu putem

noi să doborâm ceva viciat și putred din cale afară.

Numai prin muncă serioasă: prin activitatea noastră conștientă; fiecare în cercul său restrâns, vom putea consolida țara.

Numai prin cetățeni luminați vom putea înlătura neghina și cogorițele politice.

Altfel e de prisos orice. Fiecare națiune își are oamenii politici cari îi merită. Într-o țară nepregătită desigur că mediocritatea va învinge.

Rolul presei în Ardeal, ca o tradiție așa de frumoasă, este să cheme masele largi ale poporului la o viață democratică, însă numai prin luminarea celor de jos.

Și luminarea aceasta nu se face decât prin o presă cumpătată, plină fiind de idealism și propagandă națională.

Să consolidăm țara, să ne unim și mai mult sufletește, să ne iubim și să trecem peste păcatele tuturor cu ochii ațintiți numai la fericirea României Mari.

Și Dumnezeu ne va ajuta ca în totdeauna.

Coast. Cehan-Racoviță.

Din Înțelepciunea Israeliteană*)

VASILE POPESCU

Nu știu dacă a căutat să mă cunoască, ori întâmplarea mi l'a scos în cale. Mi eea drag însă, și îl socoteam printre bunii mei prieteni.

Mă cucerise, așa cum poate fi câștigat sufletul ori căruia român, cu o vorbă frumoasă, cu o privire blândă, cu o laudă ușoară, a unei neînsemnate calități personale.

Înalt, rotofei, cu ochii mari, ale căror pleoape roșii umflăte, și fără gene îi da o înfățișare de mulțumire, cu vorbă domoală și mieroasă, așa eea prietenul meu Vasile Popescu.

Mare român, iubea țara, se revolta în potrița nedreptăților și ocăra pe toți aceia ce-i socotea că au făcut un cât de neînsemnat neajuns neamului nostru românesc.

Cum suntem noi toți românii, nu știam din ce trăiește noul meu prieten, ce meșteșug are, mi eea de ajuns că mărturisește acciaș iubire de neam și eea bine îmbrăcat și mi-arată în orice prilej, bucuria de a-mi fi prieten.

Când auzeam în cercul altor prieteni:

— Știi, am cunoscut pe bunul tău amic Vasile Popescu, ce om cum se cade. Mi-a vorbit de tine și cât de mult ți ne tine. Nu-l cunoșteam. Mi s'a prezentat spunându-mi că e prietenul tău. O îndatorire de nimic, l-am servit cu drag.

Și toți prietenii mei, au cunoscut pe noul meu prieten Vasile Popescu și toți l-au servit cu câte o îndatorire neînsemnată, de care nici nu m'am interesat ca orice bun român și tutulora le era drag.

Un accent ușor în vorbire, tocmai târziu încolo observat, n'a făcut să-l întreb.

— Am trăit mult în streinătate și vezi dragul meu, ori cât, limbile streine lasă „deja” o urmă în vorbirea noastră.

Nu mai mi s'a părut curios și bunul meu prieten pretutindeni mi eea în cale, pretutindeni auzeam că trâmbitează amicala noastră iubire.

În multe rânduri venise pe la mine cu nevasta lui o femeie drăgută, cu vorba așezată și înțeleaptă, și eu, nu găsisem nici odată prilejul să mă duc pe la dânsii. Mă sânteam încurcat și mă linișteam numai cuvintele lui dulcele.

— Dragul meu, noi nu suntem oamenii conveniențelor și nu te scuzi, știu cât sunteți de ocupați.

Nevastă-mea cucerită și dânsa de prietenia cucoanei Elenuțe, mă învinovătea că sunt ursuz, anti-social și se întreba cum ne vor judeca bunii noștri prieteni familia Popescu, la care nu vom să ne ducem și noi.

Într-o seară întârziind la noi, i-am oprit la masă și nu a fost chip să mă refuze cu toate împotririile lor.

Cucoana Elenuța s'a adâncit în discuțiile gospodărești cu femeia mea, iar prietenul meu Vasile Popescu, mi-a vorbit cu multă însuflețire de împrejurările politice ale zilei.

— Oâtești cu untură cucoana Florico? o întrebă cucoana Elenuța pe nevastă-mea. Ia să încerci odată să prepari bucatele cu untură de găscă și nu le vei mai găti altfel.

Prietenul meu Vasile Popescu, s'a uitat muștrător la cucoana Elenuța și la masă n'au gustat decât din friptura de vacă, rumenită pe grătar. Ce să-i fi indispus Doamne?

Într-o Vineri seara am găsit o clipă de libertate și ne-am dus la bunii mei prieteni.

Ne-au ținut cât-va timp la ușe și par'că atunci când am intrat în camera lor, lumina se mai micșorase și un fum ușor de lumânări stinse plutea în încăpere.

Pe sobă, din sfeșnicul cu trei brate o lumânare proaspăt stinsă și trăia agonia în resfirarea unei dăre ușoare de fum.

Prietenul meu Vasile Popescu, mi-a dat să public la ziarul la care scriam pe vremea aceea, un articol atât de frumos, atât de cald, plin cu atâta simțire românească, încât eram mândru de prietenul meu, de sentimentele lui.

Când mi l'a adus, a găsit la mine un vechiu prieten venit dintr'un colț depărtat al țării, unde eea politai.

Prezentându-i unul altuia, sau privit îndelung ca și cum s'ar fi cunoscut de multă vreme și vechiul meu prieten când a ascultat recomandarea mea, m'a privit cu multă băgare de seară și pe mine.

— Dragul meu, iată cel mai bun prieten al meu. Vasile Popescu, un naționalist infocat.

După plecarea prietenului meu Popescu, bietul politai văicărindu-se, se muștra cu amărăciune.

— Nici nu știi ce încercătură eea să-ți fac. Noroc că mi-ai spus numele prietenului tău, Vasile Popescu mai curând. Închipuești ce asemănare frate cu un dezertor jidan Moritz Goldstein. Un escroc, fost în serviciul nemților. Cât am păținit dela omul acela ce fusese talmaci și ne jefuise și ne înjurase și ne bătuse sub protecția baionetei nemtești.

Amnistia i-a dat îndrăsneala să mai vină în orașul lui de unde într-o bună zi a dispărut de frica poporului.

Am răs cu poftă de bietul politai. Auzi, prietenul meu Popescu și jidan.

Așteptam cu nerăbdare să-l văd a doua zi pe bunul meu prieten, cărnă să-i împărtășesc minunea.

Eea Sâmbătă. Apăruse și articolul său. Într'un suflet am alergat pe seară, la locuința lui.

La ușe m'a ținut cam mult. Când mi-a deschis, din sfeșnicul cu trei lumânări se torcea ușor o dără de fum alburiu. Pe colțul unui scaun, atârna un șal cu dungi negre și albe, sub care o carte groasă se ascundea cu greu.

Prietenul eu eea în cămașe și pe brațul lui stâng, spânzura o curea pe care atunci încerca să o desfacă.

M'am așezat la biroul lui, pe care tot felul de hârtii și jurnale ereau împrăștiate.

Prietenul meu stânjenit se straduia să-mi explice o nouă sistemă de gimnastică de casă, cu strângerea mușchilor în curele. Vorbea cu însuflețire. Eeram convins aproape.

Fără să vreau, privii la hârtiile de pe birou. Un petec verde, o chitanță pe care zării scris cu cerneală violetă:

„Lei 500 s'a primit dela d. Moritz Vasile Popescu, cotizația lunară”, iar sus, în chenar, niște litere de un caracter curios și neînțeles.

Un manuscris început și intrerupt purta titlul: „Coreșpondență din România, și subtitluri: Programurile populației israelite; Deslănțuirea teroarei; Până când?”

Prietenul meu Vasile Popescu mi urmărea privirile ce se îndreptară spre un alt petec de hârtie roșie un carton, pe care scria:

„Steaua desrobirei Sionului”.

„Domnul M. Vasile Popescu reprezintă ziarul nostru în calitate de Prim Redactor”.

Și alături colecția foaiei: „Steaua desrobirei Sionului” pe care deschizând-o la întâmplare, titlurile mă înfiorară: „Negleguirea guvernului. Dați amnistia. Persecuțiile populației noastre. Jaful organizat împotriva noastră”.

Nu știam ce să fac. Ochii îmi alunecară spre monitorul oficial deschis și subliniat cu roșu:

„Domnul Moritz Goldstein, cere ministerului schimbarea numelui său patronimic de Goldstein, în acela de Vasile Popescu spre a se numi d. Moritz Vasile Popescu.

M'am ridicat, eram hârnac acum. Cu răutate i-am spus, prelungind cuvintele:

* Fragment din volumul ce va apărea în curând.

acestui „parșiv“ să-l destitue telegrafic.

Careta domnească pornește în goană cu suita, și înăuntru-i se încinge o discuție galopantă între suveran și ministru, o discuție asupra maltrărilor corporale.

Conul Mihalache, omul reformelor, progresistul înflăcărat, susține că o lege aspră trebuie numai decât, o lege care să oprească sub predeșe strașinice bătaia. Vodă, mai moderat, recunoaște că un popor liber trebuie să ștergă din moravurile sale aceste deprinderi barbare, dar nu vede încă putința aplicării unei asemenea legi, fiindcă... deprinderi seculare... ignoranța și lipsa sensului datoriei... incapacitatea omului de a se desbăra de un șir întreg de învășuri... șcl. șcl.

Ministrul se încapățânează... Spiritul secolului... lumina civilizației... demnitatea omului liber... șcl. șcl.

„In fine, această reformă este absolut trebuincioasă: trebuie făcută, M. Ta!

— Bine, Mihalache dragă, zise Vodă blurtit, bine; s'o facem și p'asta!"

Au ajuns cu bine și cu sănătate la Severin, călcând dela Olt și până la podul lui Traian pe flori și aclamații de un popor întreg.

Lume—paradă—entuziasm oltenesc—banchet—luminație.

Seara însăși într'un târziu, cei doi iluștri amici sunt la gazdă împărțându-și impresiile. Cu tot sgomotul și entuziasmul, Vodă n'a uitat discuția de cu ziua.

Măria Sa dă ordina ministrului să fie gata a doua zi la șapte, spre a începe împreună inspecțiile de rigoare la autoritățile locale. Apoi M. Sa șoptește ceva în taină feciorului lui conul Mihalache, — un țigan de casă, care cunoaște bine tabieturile ministrului. Conul Mihalache, trebuie să știe, nu obicinuește nici papuci, nici halat. Dimpneacă, cum se scoală, se încalță, se îmbracă din cap până în picioare și rămâne așa toată ziua.

Acum, se desb... să se așeze în pat.

Odata de culcare a ministrului e despărțită printr'o ușe de a lui Vodă. Conul Mihalache se culcă poruncind țiganului să-i curețe ciobotelele și straițele pentru a doua zi dis de dimineață, și adoarme.

Dis de dimineață, Vodă bate le ușe:

„Haide, Mihalache, nu te-ai deșteptat încă?

Ministrul sare din pat și se repede la ghețe:

„Numai decât, Măria Ta!"

Ghețele nicăiri... Caută hainele... Hainele nicăiri. De grabă la ușa de ieșire și chiamă feciorul. Feciorul nicăiri.

Vodă: „Haide Mihalache!"

Ministrul iese în colțul și în cămașe afară și începe să-și caute prin săliță pe fi-

gan. Un om al poliției, care doarme dejurnă pe o lavită, sare buhnac și caută în toată casa, și caută, și caută, și sfârșit peste zece minute aduce pe țigan.

„Unde mi's straițele și ciobotele, mișelule? strigă conul Mihalache.

— Da' nu sgheră așa că doar nu dă turci: stăi oleacă să le șterg.

— Nu le-ai șters încă?!

— Dec! da' eu nu's om? eu să nu mă hodinesc? Le-oiu șterge amu!"

Și țiganul pleacă scărpinându-se în cap și bombâ-nind.

Așteaptă conul Mihalache, așteaptă.

„Haide, bre omule, odata! strigă M. Sa de dincolo; că doar nu ești cocoană să-ți faci două ceasuri lăzura.

— Acu, acu, Măria Ta!"

Și conul Mihalache se plimbă prin odale turbat.

La urme urmelor, lăca și țiganul cu ghețele și hainele, mai rău tăvălitate decât curățate, le trântește pe un scaun și pleacă.

„Stai, mișelule! răcnește ministrul. Uad' te duci?"

— Eii haide odată, Mihalache! zise scurt Vodă. Haide odată, că m'ai plăcistit: plec singur!"

Conul Mihalache, desperat, se aruncă după țigan, lipune mâna în guler, și întoarce în loc și începe să-i arză câteva palme... moldovenesti.

Țiganul începe să urle. În momentul acesta, Vodă deschide ușa dela mijloc și întreabă:

„Ce-i aiasta, dragi Mihalache? .. bați? Apoi cum rămâne cu reforma noastră?"

Țiganul s'a proniț pe răs, a luat un bun bacșiș dela Vodă și la moment a gătit straițele și ciobotele ministrului.

Suveranul și ministrul au plecat foarte voioși, să facă inspecție la deosebitele autorități, și pe drum Cuza-Vodă a spus amicului său acest marc adevăr:

„Reforma trece, năravurile rămân!"

CU MOȘ AJANUL

Satu 'ntreg e o zăpadă, cum n'a fost de mult. Și e frig de sparge piatra, friguscat și greu, zurgălăi dela sanii țipa și parcă tot de frig. Pe ulițe ici și colo s'aud glasuri de copii ce au pornit cu moș ajanul după vechiul obicei.

Zgrebulți, cu obraji pară, cu mânuțele 'nghetate și afundate în haine rupte se tocimesc care să intre cel dintâi la badea Florea, care n'fle care iarnă la umplea sacul cu mere, cu covrigi și chiar cu banii. Un micuț rodea cu foame, dintr'un colț de pâne neagră. Cerul și-a pornit aluzoarea, învelind în ceață luna. Sau tocmit ei căta vreme, și vă-

zând că nu e chip, sau 'ngheșuit priu poartă în ograda lui moș Florea. Se 'adornau la cânt copil, cari de care cu nădejdea că nenea Florea o să lasă să le 'mpartă ca și an la fiecare, din atâtea lucruri bune, dar nenea Florea nu mai vine, și ei cântă mereu „ne dați“, zău, ne dai sau nu nea Florea? Dar sarmantui mort d'un ceas.

Cel mai mari dintre dânșii

îndrăzni să intre 'ncasă. Și-i chemă pe toți să vadă cum s'a stins și apoi smerit, scoate un bag, și pune în mână, și tăcuti les toți afară.

Și-au pornit copiii lăși pe la alți cu moș ajanul. Satul 'ntreg e o zăpadă cum n'a fost de mult. Pe ulițe ici și colo auzi glasuri de copii ce-au pornit cu moș ajanul după vechiul obicei.

Angelo Stătescu.

LELIA

Primit-am o veste din sat dela noi, Primit-am o veste; Lelia, Lelia mă lasă... apoi... E lungă poveste!... Și prea mă înneacă durerea să-ți spun... Dar las'o pe-al'fată, Și haide cu mine tu, prietene bun, Tu, suflet, aproape de mine... Să mergem... dar unde? mi-e gândul nebun, Căci inima-mi, prieten, e-adânc sângerată Și nimeni nu știe... Dar bine Că nu-l să mă plângă nici cine, Căci plânsul mi-ar creeze durerea mai mult... Dar haide cu mine!

Prin noaptea ce-apasă ca plumbul pe suflet... Cu piatra durerii sub care mă'ndoi, Tăcuți în răsufiet, Vom merge pe-o stradă târziu, numai noi, Ca două fantome, Când picurii nopții căzând reci pe frunte, Vor arde durerea, cum lava arsese Păcatele vechii Sodome.

Vor arde durerea, și-apoi, Departe prin noapte vom trece o punte, Prin noaptea 'nstelată, Prin noaptea cu gânduri de spezi și cuțite înfipte în inimă de fier, Și-om merge într'o casă știată de mine, Cui cântece multe, cu vin.

Și-acolo, acolo, ca s'gura'nsetată De ploaia ce trece nălucă pe cer Lăsând doar a umbrelor boare, Pe s'gura în care și plantele pier De cruda dogoare, Acolo volu cere să-ni cânte o fată, O fată frumoasă asemeni Leliei, Și'n cupe turna-vom din sângele viei Isvorul de miere ce'mbată.

Turna-vom în cupe și-apoi închinând, — Știind ce-a rămas pentru mine — Voiu binecuvânta nunta ei, Trăindu-mi o clipă trecutul, visând În visul speranțelor pline, Apoi

Dar haide cu mine!

Și'n noaptea cu gânduri de spezi și cuțite înfipte în inimă de fier, Vom trece o punte prin noaptea 'nstelată Doar noi Ca două fantome; — Și picurii nopții pe frunți acurite Vor arde durerea scăldată'n otrava Păcatelor vechii Sodome.

Și acolo... acolo, să-ni cânte o fată, O fată frumoasă asemeni Leliei Și'n cupe turna-vom din sângele viei Isvorul de miere ce'mbată...

G. TÂMBAZ.

Dragostea de mama

Se ducea bufnița după hrană când iată se întâlnește cu un vânător.

— „Ma rog d-tale vânătorule să nu-mi ucizi puișorii mei, se rugă bufnița de el cu atata foc, încât vânătorul înduiosat îi făgăduie că nu-i va omora, numai să spue care-s și cumu-s ca să-l cunoască.

— Care 'or fi mai frumoși aceia ts puișorii mei“ zise bufnița.

Vânătorul intră în pădure și care pasere mai frumoșică o vedea, o cruța cu chip că poate acela-s puișorul bufniței. Asa, umbla el degeaba toată ziua, fără să vâneze nimic. Când să iasă din pădure, iaca vede puișul bufniței:

— „Ce slăbitori! își zise el. Aceștia pot să-i ucid fără teamă, ca sa nu zic că m'am întors ca mâna goală de la vânat — pe ziua de azi — și apoi am și făcut nu bine că am cruțat și puișul bufniței după cum m'a rugat.

Așa, gândind el, îi împușcă, îi pune în geantă și pleacă înspre casă. Pe drum iacarata că se întâlnește iar cu bufnița, care venia cu gusa plină gata să-și hrăneasca puișorii.

— Ei vânătorule m'ai ascultat, îl întreba.

— Te-am ascultat și ti-am făcut voia — zise vânătorul.

— Toți puișorii mei frumoși iam cruțat și n'am împușcat decât uricimile iestea — ca să nu mă întorc cu mâna goală.

Când se uită în geanta vânătorului zise de la inimă:

— Mi-ai ucis puișorii mei săracuții...

Vânătorul nedumerit o întreba:

— Cum așa? Aceștia țipă puișorii? N'ai zis tu care vor fi mai frumoși, aceia-s ai tăi,

— Nu vezi că aceștia-s cele mai urate dihanii?

— Or fi... cum zici, dar erau puișorii mei, și pentru mine erau cei mai frumoși — pentru că erau ai mei!"

Dragostea de mama... e mare și sfântă!

Petru Gh. Savin.

RECITĂ și RASPÂNDICI ZIARUL VOSTRU

CULTURA POPORULUI

CE TRĂESTE PRIM VOIU SI PENTRU DOI

ZIARUL VOSTRU NU PRIMESTE SUBVENȚII DE LA NIMENI — DECI A BORDATI-DA CAT DE ABUSC

SCRIITORI NOSTRI NEMURITORI

Alexandru Vlahuță

Nu de mult s'a împlinit doi ani de la despărțirea pe vecie a nemuritorului Alex. Vlahuță. Odata cu coborirea lui în mormant a dispărut încă unul din marile talente din generația cea mai reprezentativă a artei românești. Ne aflăm în fața unei stagnări artistice și de aceea pierderea celor mai mari scriitori ai noștri e cu atât mai mare cu cât nu vedem alții cari să vie să le ia locul. Se răresc rândurile adevăratelor talente. Frământările zilelor în care trăim au alungat cu desăvârșire zețele frumosului și ale poeziei.

Iată de ce privim cu îngrijorare și ne doare nespus de mult amintirea scriitorilor cari s'au dus în mormant. Cu ei se duce parcă și arta pură, migălcă și respectul sfânt față de creația artistică. Alte curente literare se bat cap în cap dând loc la școli simbolistice, decadente, cari deși o fi la apogeul creației lor în alte țări, la noi nu prind, nefiind nici pregătiți, nici sufletul nostru atât de sbuciumat în cât ajungsă la culmea perfecțiunii să apucăm pe alte drumuri ale artei.

Suntem o literatură încă tânără care are nevoie de aerul sănătos al țării sale, de producția literară izvorită din frământările vieții pe care o ducem, din sufletul și aspirațiunile poporului nostru cari este aproape de brazdă, și cerul frumos al României.

Generația de azi, artistică, pare și ea obosită și nu vedem în tineret resfrângerea vieții noastre plină de fiorul cel da însănătoșirea sufletului românesc.

Aceste considerente ne determină ca să înțelegem și mai mult pe scriitorii din trecut cari pleacă pentru totdeauna dintre noi. Aceste reflexii puternice au proprietatea să adâncim, cu prilejul a doi ani de la moartea lui Vlahuță, personalitatea covârșitoare a acestuia.

Vlahuță a făcut parte din școala eminesciană, fără a lăsa urma întocmai pe maestrul său, având o latură deosebită.

Vlahuță este un minunat cunoscător al sufletului omenesc.

Eroii lui Vlahuță sunt toți luați din lumea necăjită; le descrie puternic viața, suferințele și fără a fi niște resvrățiți sunt oameni cari știu să înfrunte valurile vieții, cu rezemare. În eroii lui, fiecare aproape ne vedem viața noastră și de aceea tot ce a scris Vlahuță este și va trăi cât

va exista sufletul românesc. Vlahuță el însuși născut din părinți săraci, din o familie de preot, din Moldova și copilăria și adolescența vârstei și toată viața lui și-a dus-o resemnat, în tăcere și aproape de acei umili cari știu să se stingă ca niște eroi.

Vlahuță ca un cunoscător de aproape al sufletului omenesc „migălcă vorba cu vorba, după ani de trudă” a ajuns să ne redea ființe vii.

Care cânturar din noi nu a citit pe Vlahuță și cari din noi nu i-am adâncit scrișul, având în cult pentru maestrul navelist și poet?

Care din noi, în anii tinerei, ca student, în odaile sărace, fie în mansarde sau în mahalale îndepărtate ale orașelor, nu ne-am cutremurat din fiorul simțirii lui de artist?

Care din noi, chiar mai târziu, atunci când viața ne-a luat în valurile ei sbuciumate, nu am înțeles adânc opera maestrului scrișă poate din sângele lui?

Și care din noi, chiar în zilele de astăzi cu literatura străină covârșitoare, nu am lasat volumele scriitorilor francezi sau nemți, pentru a lăsa pe Vlahuță al nostru, cu stilul lui perfect, cu emoția puternică ce pornește numai din sufletele cele mari ale artiștilor?

Și cărora din noi nu li-au umezit ochii, nu și-a revăzut viața lui în paginile nemuritoare ale lui Vlahuță?

Căci Vlahuță nu scria pentru că trebuia să scrie, ci cu o rabdare fenomenală, în liniștea satului în care trăia, credea. Prieten al lui Caragiale al pictorului Grigorescu și al scriitorului Delavrancea, Vlahuță cât a trăi n'a știut alte de cât prin ochii și sufletul lui de artist, să prind icoane din viață, reale, pline de toată sensibilitatea și puterea vitalității umane.

Vlahuță el însuși un singuratic, un om care a fugit toată viața de onoruri și măririi, — căci putea să le aibă, — un modest, un om caruia i-a fost frică de oficialitatea ridiculă, a trecut nesgomotos, retras și părtaș al frumuseții naturii, prin anii puțini cari i-a avut de trăit.

Vlahuță a fost una din figurile mari în literatura românească, fixându-și un loc nemuritor, oricât s'ar căzi unii criticiși din zilele de astăzi să susție că opera lui pururi covârșitoare, totuș nu a putut fi creatoare.

Vlahuță alături de Eminescu, de Delavrancea, de Sadoveanu, este reprezentantul renașterii literaturii

noastre. Și oricât de sus se va ridica ore-un talent care va veni nu va putea ca să nesocotiască opera acestui mare scriitor.

Pe Vlahuță ca și pe Delavrancea l'a omorât războiul. Vlahuță și-a iubit prea mult țara ea să nu rămăie răpus în urma durerilor prin care am trecut pentru desrobirea neamului.

Vlahuță a fost mai norocos de cât Delavrancea: a văzut cu ochii visul românismului: unirea cea mare. Dar boala își făcuse culcuș în inima lui și în anii încă de producție artistică îl doborî.

L'am văzut pentru ultima dată, imediat după război, pe străzile Iașilor; — o lua alene înspre Copou. Părea zdrobit, cu privirea obosită. Purta pe umerii lui puțini îngarboviți toate nenorocirile prin care a trecut neamul românesc. Singur ca totdeauna, cine știe ce-i cugeta mintea genială. Era un asfințit de soare când ultimile rase sărutau culmile dealurilor Cetățui, Cîrcului

și a Copoului. Vlahuță poate voia să ne redea o nouă Românie Pitorească în toată întregimea ei sau din Trecutul istoric întreg al neamului nostru. Cine poate ști? Știu că de atunci nu l'am mai văzut. Il chema prietenul său Delavrancea și pictorul Grigorescu și s'a dus și Vlahuță.

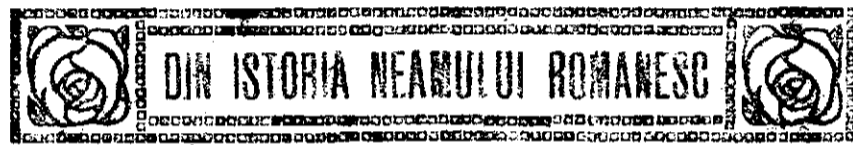
Deși Vlahuță trupește nu mai este între noi, totuș scriitorul Vlahuță, lumina care nu va apune niciodată, va trăi de-apururi în sufletul tuturor generațiilor.

Geniul planează de-asupra morții.

Const. Cehan-Racovița.

Cititorii noștri, trimițând prin mandat postal trei lei costul volumului în plus și leu 50 bani taxa pachetului recomandat, pot căpăta drama „Ardealul”, scrisă de colaboratorul nostru d. Const. Cehan-Racovița.

E o lucrare originală în care se oglindește viața din trecut plină de dureri a Ardelenilor.

Românii din Sudul Dunării

Impărăția cea nouă româno-bulgară a fost, din nenorocire, bântuită dela început de certe sângeroase între membri familiei Asanilor, sari toți încomiau după domnie și pentru ajungerea scopului nu se opriau nici în fața uciderii rudelor lor de sânge. Întâiu a fost omorât Asan de vârstă lui. Iancu, apoi, la 1197, Petru de altă rudenie. E aceeaș icoană tristă pe care vom întâmpina-o și la familiile domnitoare din cel două principate româno, Muntenia și Moldova, întemeiate mai târziu.

După omorirea celor doi frați, petronul împărăției româno-bulgare ajunge al treilea frate al lor, Ioaniță, numit în documentele latinești ale vremii Ioannitius (Ioanițius). Aceasta a ridicat statul româno-bulgar la cea mai înaltă culme a puterii lui.

Ioanițiu cucerește ținuturile până la Marea-Neagră cu cetatea Varnei și năvălind și spre meazăzi bagă groaza în împărăția cea slabă dela Constantinopol. Intreagă Peninsula Balcanică tremură în fața împărăției celei nouă româno-bulgare.

Pe atunci era în Roma papa Inocențiu al III-lea, un om cu mare răvnă pentru stăpânirea bisericii catolice asupra popoarelor rămase în legătură cu patriarhia din Constantinopol. Folosindu-se de starea de război dintre împăratul bizantin (din Constantinopol) și Ioanițiu, papa trimite un protopop la împăratul româno-bulgar cu îndemnul de-a se pune sub ascultarea bise-

ricii din Roma. Aceasta cu atât mai vârtos, căci, zice papa „se cuvine fie atât spre mărirea ta vremelnică, cât și spre mândria cea eternă, că precum ești eu sângele roman așa trebuie să fii și cu urmarea, iar poporul țării tale, care se zice, că se trage de la Romani, să urmeze această min-tele bisericii romane” (catolice). Trimisul papei orânduiește un arhiepiscop în Târnava, capitala împărăției româno-bulgare, precum și alți doi episcopi în alte părți ale țării, cari toți recunosc pe papa drept căpetenie a lor. Ioanițiu dă un document, prin care recunoaște autoritatea papei și cere totodată să fie încoronat ca Domn și Împărat al Bulgariei și României întregi (la anul 1204). Papa a primit cu bucurie intrarea lui Ioanițiu în biserica romano-catolică și i-a trimis coroana împărătească și sceptru, ca să fie încoronat de trimisul apostolic Leon di Santa Croce. În diploma dată de papa, Ioanițiu e numit împărat al Românilor și Bulgarilor, arhiepiscopul dela Târnava mitropolit-primat peste toată împărăția lui cu dreptul de-a încorona și unge ca împărat pe urmașii lui Ioanițiu.

În felul acesta, Românul Ioanițiu a fost primit în rândul domnitorilor europeni. În cărând ea' dovedit însă, că cei din Roma nu țineau atât de mult la independența împărăției româno-bulgare, cât mai vârtos la supunerea ei.

Din țările apusene ale Europei se pornise o nouă cruciadă

împotriva Turcilor stăpânitori în Palestina. În cruciada aceasta erau mai ales francezi. Ajungând la Constantinopol, au crezut că e mai ușor să supună lăbita împărăție bizantină, decât să treacă în Asia. Acești cruciați catolici au cucerit deci Constantinopolul, l-au prădat mai rău decât făceau păgânii și au rămas ei stăpâni, în frunte cu Balduin, care își zicea împărat latin, iar împărăția fu numită latină, adică catolică. Lucrurile acestea s'au întâmplat în chiar anul încoronării lui Ioanițiu ca împărat al Românilor și Bulgarilor. Acesta, ca să-și arate bucuria, că Grecii, dușmanii și ai lui, au fost învinși și de cruciați, a trimis la Constantinopol o solie, care avea să feliciteze pe Balduin și să-l asigure, că Ioanițiu vrea să fie prietenul și tovarășul lui. Francezii erau însă de o mândrie mare și-și inchipuiau, că toate neamurile trebuie să li se supună lor. De aceea Balduin i-a trimis răspuns lui Ioanițiu, că el și nu creadă, o făcând vorbe cu împăratul din Constantinopol ca un împărat ca prietenul lui, ci numai ca o slugă cu stăpânul său; dacă nu va recunoaște pe Balduin ca stăpân, acesta va pleca cu ostirea contra lui și-l va alunga de pe tron.

Ioanițiu a așteptat momentul potrivit, ca să arate infumuraților francezi, că el are într-adevăr putere de împărat. Tot mai când căpeteniile Latinilor erau împrăștiati cu părți de ostire, ca să cucerească ținuturi și în Asia, Ioanițiu năvălește cu armata lui compusă din Români și Bulgari din Moesia, apol și Cumani și Români din România de astăzi împotriva dușmanului la Adrianopol. Armata împăratului Balduin e bătută, el cade prizonier în mâinile lui Ioanițiu, care îl aruncă în lanțuri și îl ține în închisoare, unde și moare.

Războiul între Ioanițiu și catolicii din Constantinopol a continuat cu multă înverșunare și a avut drept urmare și ruperea legăturilor între imperiul româno-bulgar și papa dela Roma, așa că popoarele din Peninsula Balcanică, precum și noi Români am rămas și mai departe în biserica ortodoxă.

La asediul orașului Salonic, în anul 1207, Ioanițiu e omorât și-i urmează, după oarecare întrerupere, nepotul de frate, Ioan Asan, care domnește până la anul 1241. În anul 1250 se stinge familia românească a Asanilor și urmează de acum înainte Slavi pe tronul lor. Românii joacă un rol tot mai mic, așa că în veacul următor, când Turcii bat pe creștini la 1389 pe Câmpia-Mierlelor, țara care ajunge sub stăpânirea lor, și tronul care se prăbușește sunt bulgărești.

Poporul bulgar, mic ca și cel unguresc, s'a împodobit totdeauna, ca și Ungurii, cu pene străine. Ca și aceștia, au fiint cele mai disperate încercări, ca să arate, că Asanii, acești viteji și intelcți domnitori ai lor au fost nu Români, ci Bulgari. Dar toate încercările lor sunt spulberate de documentele rămase dela

papa Inocențiu al treilea și dela scriitorii francezi din timpul împărăției catolice dela Constantinopol, cari îi numose pe Așani totdeauna Români, niciodată Bulgari, și numai țara spun, că e a Românilor și Bulgarilor.

În timpul domniei Asanilor, mai ales a lui Ioanșin, Români din Sudul Dunării au găsit adeseori ajutor la frații lor din România de astăzi, care era atunci sub stăpânirea Cumanilor. Armate de Cumanii și Români treceau Dunărea pentru a ajuta pe Ioanșin atât contra Grecilor, cât și contra Latinilor. Strănsă era mai ales legătura bisericească între Români dela Nordul Dunării și între Bulgarii și Români din sudul Dunării, ceace și explică rămânerea pe multă vreme a limbii slavone în biserica românească dela noi.

O dovadă a legăturilor dintre noi și frații noștri din sudul Du-

nării e și titulatura Domnitorilor din Tara-Românească și Moldova. Cel dintâiu împărat curat român, pe care l-au avut neamul nostru a fost Ioanșin. Când s'au înființat mai târziu cele două principate românești, Domnii acestora puneau înaintea numelui lor totdeauna și numele Ioan, numindu-se Ioan Mireea-Voevod, Ioan Ștefan-Voevod, Ioan Mihail-Voevod etc. Prin această voiază s'ar arate, că ei sunt urmașii lui Ioanșin și Ioan Asan. Un lucru asemănător găsi și la Germani, Slavi și Unguri. Numele roman Cezar, care însemna și împărat, l-au prefăcut în Kaiser, Tar și Cezar (ciasar, ungurește). Tot așa a rămas numele împăratului Carol cel Mare cu însemnarea de rege la Slavi, cari zic Kral, și la Unguri, cari zic Kiraly.

VICTOR LAZAR.

Despre cooperative

Andrei Mureșanu, poetul despotării noastre naționale din 1848 vorbește într-o poezie de a sa foarte frumoasă despre cei șapte frați cu mănunchiul de păiele, ce le lăsașe părintele lor pe patul morții. Băieții n'au putut frânge mănunchiul până ce nu intrau dar rapsedă cu ușurință fiecare vergea desfiată.

Așa stau și țărani noștri față de marile trebuințe ale zilei: unul este unul, singuri și fără putere față de nevoile economice cari bat la poarta lor.

Acum, când au și dânsii un pic de hodină în cursul iernii, e singura ocaziune bună, când despotii noștri cărturari dela sate pot să-i strângă într'un mănunchi. Preștii, învățătorii și secretarii comunali de la sate trebuie să înțelegă că o datorie mai mare și o binefacere țării rareori au o ocaziune mai binevenită să facă ea acum. Pentru că vremurile sunt grele, mai aspre decât s'ar observa poate din orizontul îngust al unui sat. Au trecut vreo câțiva ani dela încheierea păcii și norii grei de vin tot mai îndesați de-asupra capului nostru, nevoile economice au devenit acute din caleafară. În decursul războiului nu s'a simțit căderea banilor noștri ca acum, în vremea păcii. Pentru că cheltuielile făcute atunci, astăzi trebuiesc plătite. Greutățile noastre de-acum înzelo devin tot mai aspre și nu e nici speranță că se vor ușura. Aici trebuie să ne pregătim riguros pentru suportarea lor, dela noi până la mare, altcum că leam într-o robie fără nădejde la țărâni. Greutățile au să ne crească după războiu așa după cum, le pildă, durerile unei răni, te dor cu adevărat chinător până a 2-a sau a 3-a zi după răpire. Povara trebuie să ne oprimăm cu încredere de-acum micolo: e proful mântuirii noastre. Dacă în decursul războiului ne-am dat și viața pentru țară, acum în vremea păcii e o datorie tot atât de sfântă să ne în-

ținem în gospodăriile noastre, ca țara noastră iubită să nu mai cadă în jugul greu al atârării economice. Reorganizarea economiei noastre trebuie să înceapă din temelie, de jos încapând, dela „talpa țării”. De acea trebuie pornite din iarna de acum organizarea cooperative.

Despre cooperative s'a scris mult, s'a vorbit și mai mult, dar s'a făcut foarte puțin. Nici vorba nu poate fi de vre-o organizație regnicolară, căci nu se resimte de nimic. Sunt foarte multe indicii, că antagonismul proverbial dintre conducătorii satelor sunt o serioasă piedică în înfiptuirea lor. Cunosc sate unde preotul ortodox nici n'a început bine să înjghebeze o asociație cooperativă și cel uit lucrul deja din răspuseri pentru spargerea ei. Și invers. În alte locuri s'au format cooperative ca ciupercile după cum s'au grupat partidele politice și după ambiția efemeră a unor gălăgioși. Fără însă a fi reușit a aduce barem vremea vreo îmbunătățire și, țitoare în ale economiei și de a lucra după normele unui solid și serios temelii. Frițiunile personale însă vor trebui să încezeze, căci mă tem că vor compromite cea mai necesară și rodnică idee care va trebui să se înfiptie prin cooperative. Căci precum medicamentele pure și surogatele nu pot singure susține o viață și înlocui nutre-mântul sănătos, — tot astfel preocupările politice, religioase și personale, în fine orice altă gândire străină nu are decât să sapa la temelie ideii cooperative, și să o falăfice, compromi-tând-o.

Țări cu mult mai puternice ca noi au o tristă și instructivă experiență în privința aceasta, de exemplu Italia. Precum în problemele mari ale neamului inteligența și ițărâni, poporul, a fost în afară de orice preocupăție: una, — o unitate nu mai

puțin riguroasă, plină de abnegație și încredere să recere pentru organizația economică. Un singur principiu trebuie să fie: cel economic: valorizarea produselor fără intermediari, procurarea necesităților direct dela producători. În complexul acestei idei obvine: înțuirea căte se poate de temeinică a producerii materiilor prime, organizația întreprinderilor existen-

te de procura și pune la dispoziție total ce e absolut necesar. că economia câmpului să fie prevăzută, ca de toate, eventual creșterea întreprinderilor noi pentru valorizarea produselor și altale pentru fabricarea unaltelor, îmbrăcămintei etc. Și mai presus de toate se repere o încredere deplină în conducători și administratori cu credință.

Aurel Contrea.

Microbi

Omul din clipa nașterii salo are de susținut un șir lung de lupte contra schimbărilor de timp (intemperțiilor), contra accidentelor și mai ales contra boalelor, în special a boalelor produse de așa numiții microbi (boalelor microbiene). Birnița lui în toate aceste lupte îi constituie sănătatea și îi garantează o viață lungă.

Pentru a eși însă învingător din toate aceste lupte, omul trebuie să fie bine înarmat și să-și cunoască bine dușmanii, căci numai în acest mod va putea să se strecoare prin spinoasa cale a vieții.

Scopul articolelor mele din „Cultura Poporului” este ca să conduc pe iubiții mei cetitori într'o lume nevătă și să le fac cunoștința cu acei mulți dușmani, așa de mici încât ochiul omului nu-i poate zări decât numai mărindu-i de sute și de mii de ori cu ajutorul aparatelor numite microscop, și cari dușmani sunt așa de năprasnici prin numărul și otrava lor încât pot dobori la pământ în câteva zile, în câteva ceasuri, chiar și pe un urias.

Acel care a descoperit această lume nouă, care a păstrat pentru întâia oară în mijlocul ei văzând și studiind milioanele de ființe care o locuiesc, a fost marele francez PASTEUR și lui cade-se a-i aduce tot primul de adâncă recunoștință al omenirii întregii.

Mulți învățați, înaintea lui, au întrevăzut existența micro-organismelor, dar nic unul până la el nu și-au putut da seama de rostul acestor ființe mici în producerea formațiunilor (dospirilor), a putrefacțiilor (putreziciunilor) și a boalelor. Mulțumită lui Pasteur, microbii sunt socotiți azi nu ca efect, ci drept cauză (pricină) a acestor turburări și tratați ca atare, punându-se astfel temelie doctrinei microbiene de astăzi, aruncând o lumină nouă asupra cauzelor boalelor și prin urmare asupra modului de a ne feri, de a ne păzi de ele.

Această doctrină a revoluționat igiena, a transformat din temelie medicina, care a ajuns să învingă diferite boale cumplite, crâncene, cum sunt: difteria, ciurma, turbarea, dalașul și în zi-

lele noastre chiar ofica, tot atât de boale grozave cari săcerau o multime de lume.

În șirul acestor articole despre microbi voi arăta cetitorilor mei ce sunt microbii, cultivarea lor, forma, mișcările, mărimea, structura, hrana, respirația, productele lor, reproducția și înmulțirea lor, — apoi răspândirea lor în natură, rolul lor, contagiunea și infecțiunea, — și în fine voi arăta pe unde și cum pătrund microbii în organismul, în corpul omului, lupta care se încinge între ei și organism, armele de cari dispune constituția omului și armele pe cari ni le pune la dispoziție știința pentru ca să învingem microbii.

Drumul fiind cam lung și de multe ori cam plicticos, rog pe iubiții mei cetitori să mă urmeze cu răbdare și să celească cu mare băgare de seamă cele scrise aci, fiindu-le de folos în tot timpul vieții lor.

În vremea în care regnul animal se descebea de cel vegetal prin mișcare, microbii își luază locul printre animale. Dar când s'a văzut că sunt și vegetale care a ninsușirea de a se mișca, micro-organismele infericare (microbii) au fost așezate printre plante, de cari se apropie mai mult prin construcția lor. Astăzi toți învățații sunt uniți în a pune microbii la începutul regnului vegetal.

Intru cât privește numele acestor ființe așa de mici s'a întâmpinat iarăși greutate. Cei cari socoteau ca fiindă parte din regnul animal le ziceau microzoarea, adică animale mici, iar cei cari le credeau drept plante le ziceau microfite, adică plante mici. Pentru a-i împăca și pe unii și pe alții învățații Sedillot a propus încă în anul 1878, la Academia de Științe din Paris, numele de microb (mică ființă viețuitoare), care nu prejudecă întru nimic natura animală sau vegetală a acestor micro-organisme. Astăzi mulți învățați se servesc de numele de bacterii, mai ales când vorbesc de micro-organismele productoare de boale.

Pentru a studia microbii se întrebuintează mai multe meto-

de. Între acestea avem în localitățile metodele anatomice, cari cuprind examinarea cu microscopul și reacția particulară a microbilor în prezența principiilor colorante, de obicei întrebuintate; — în al doilea loc vin metodele fiziologice în cari sunt două procedee de căpătanie: culturile microbilor în medii artificiale proprii nutriției lor și experimentația asupra animalelor (inocularea virusurilor diferitelor boale la iepuri de casă, la porci de India sau cobai, la câni, șoareci, etc.)

Examinarea la microscop se face dectul de ușor. Se ia o picătură din lichidul bolnav și se pune pe o lamelă de sticlă, asupra căreia se pune o altă lamelă de sticlă mai subțire și mai mică, pentru ca să se fixeze mai bine microbil în forma, dimensiunile și situația lor primitivă, apoi se pun aceste lamelle sub microscop unde se examinează.

Sunt unii microbi cari nu se pot vedea la microscop decât numai dacă îi văpsim, dacă îi colorăm. Această metodă de colorațiune, datorită învățatului neam Hoch, are mai multe foloase, căci pe lângă faptul că unii microbi nu se pot vedea decât numai dacă sunt văpsăți, putem chiar dela început și cu multă ușurință să știm cu ce fel de microbi avem afaca. Astfel: microbul (bacteriul) oficeal se colorează în roșu prin fucsină, al difteriei în albastru prin așa numitul albastru de metilen și așa mai departe.

Fiindcă prin metodele acestea nu putem să ne lămurim totemă bine asupra felului de microbi pe cari îi vedem sub microscop, nici nu putem să ne dăm seama despre gradul lor de virulență (despre puterea lor de otrăvire, de îmbolnăvire), s'a recurs la metodele așa zise fiziologice, adică la cultura artificială a microbilor și la experimentarea pe animale.

Principiul culturilor este de a pune un microb într'un mediu prielnic nutriției sale, în împrejurări priincioase de umzeală și de căldură, în cari microbul îndată începe a se înmulți și a forma o colonie, care ne va arăta și mai bine caracterele elementelor cari o compun.

Mediu sau mai bine zis terenul în care putem cultiva microbii poate fi lichid (apoz): bulion, lapte, diferite ceasuri, etc., sau solid: albuș de ou răscopt, cartofi fierți, gelatină, agar-agar (un fel de pitie groasă care se prepară în India dintr'e plantă marină), etc.

Nu voi descrie prepararea terenurilor de cultură. Este destul să spun că aceste medii, în descebi cele lichide, le punem în țevi (tuburi) de sticlă lepruverte), apoi punem acolo sîmînța, adică microbul, care, găsindu-se în împrejurări prielnice de umzeală și de căldură, începe a se înmulți și a forma o pată. Această pată este o adunătură de mii și milioane de microbi proveniți din acel microb; această

curător că o pedeapsă aspră vine să răsplătească asemenea fapte injositoare. Opinia publică nu poate decât să aprobe măsurile cinstitute ce se iau, ele fiind menite să curețe țara de nu reu exemplu ce venia de sus.

Intre cei arestați este prefectul Seadrea dela Tecuciu iar între cei destituiți, atașatul comercial dela Milano Silescu, care pentru faptele sale, arătate pe larg de „Monitorul Oficial”, ar fi trebuit să capete o pedeapsă și mai grea încă.

Culturale. Capitala țării sârbătorește în ziua de zi Ianuarie, tricentenarul, adică trei sute de ani, dela nașterea lui Moliere marele scriitor și actor francez.

Puțin sunt acei cari n'au văzut sau n'au cefit vreuna din piesele lui Moliere cari încă azi se reprezintă pretutindeni în lume. „Avarul”, „Femeile savante”, „Tartuffe”, „Mizantropul”, sunt opere ca cari întreaga omenire se mândrește ele trecând granitele Franței, căreia i-a aparținut marele poet.

Sărbătoarea din București a fost organizată cu conlucrarea francezilor aflați în acel oraș, cari formează așa numita „colonie”. Ea s'a compus dintr'o reprezentație festivă la Ateu, literatul Fr. Lebrun vorbind despre Moliere și jucându-se două piese de ale acestui scriitor.

Biserica. Odată cu sărbătorile a venit în discuție chestiunea calendarului ortodox, rămas în urmă cu 13 zile. Conducătorii bisericii noastre au recunoscut nevoia unei schimbări a calendarului, credințele înrădăcinate în popor sunt însă atât de puternice încât se cere o mare băgare de seamă pentru îndeplinirea acestui lucru. Să sperăm însă că până la anul viitor această prefecere se va întâmpla ștergându-se deosebirile atât de dăunătoare între calendarul legal și cel bisericesc.

Medicale. Chestiunea leacului contra ceficiei, descoperit de Doctorul Putureanu, despre care am vorbit la timp, continuă să fie discutată atât în ziare cât și de marele public. Până azi, din cauza certurilor între medici nu s'a putut stabili întru cât noul leac (un ser al cărui preparație este tinută secretă de descoperitor) este bun sau reu. De câte ori s'au hotărât experiențe, au lipsit medicii din comisiune sau doctorul Putureanu, — dușmăniile personale neputând duce la o bună înțelegere. În sfârșit după mai multe încercări neșulte, se spune că însuși M. Sa Regele a intervenit, și

ministrul de interne împreună cu directorul serviciului sanitar și doctorul Putureanu au hotărât ca tratamentul să înceapă atât în orașul Râmnicul-Vâlcei cât și în București, asupra unor bolnavi aleși de o comisiune.

Să sperăm că acest tratament va da rezultate bune. Până atunci însă, bolnavii trebuie să aibă răbdare, ne mai plecând la Olănești unde nu se mai pot bucura de nici o îngrijire căci d. doctor Putureanu și-a luat angajamentul că până la deplina luminare asupra valorii leacului său, să nu mai îngrijească nici un bolnav în afară de cei arătați de comisiunea medicală de anhetă.

De peste hotare. Cel mai însemnat fapt întâmplat peste hotare este demisiunea cabinetului (ministerului) d-lui Briand, care a guvernat Franța în ultimul an. Această retragere e pricinuită de faptul că d. Briand ar fi cedat prea mult englezilor în schimbul unei înțelegeri cu Anglia și-a unui tratat de alianță. Parlamentul francez, a socotit acest fapt ca o calcare a intereselor țării și și-a arătat neîncrederea în d. Briand prin dese intreruperi în timpul discursului ce l-a ținut la reîntoarcerea dela Cannes unde tratase cu englezii. Parlamentul francez socoate că pentru refacerea țării se cere executarea pe deantregul a tratatului de pace dela Versailles de către germani, și respectarea drepturilor câștigate de Franța în Răsărit, de către englezii. Pe aceste puncte poporul francez nu înțelege să cedeze și d. Briand n'au-a putut hotărâ, trebuind astfel să plece delaputere în mijlocul conferinței dela Cannes *lucru nemai întâmplat încă în lume.*

Președintele Republicii Franceze d. Millerand a primit demisiunea d-lui Briand, însărcinând pe d. Poincare, fostul președinte al Republicii, cu formarea noului minister.

Primul efect al demisiunii d-lui Briand a fost intreruperea conferinței din Cannes dela care se aștepta o strângere o prieteniei între aliați și sillirea Germaniei de-a executa tratatul de pace.

Ce va fi mâne între marii aliați, nu se poate ști.

Situația în restul lumii e neschimbată; mari crize economice pretutindeni, demisiile de guverne puțin importante, și hărțueli la graniță în Orient.

De semnalat este faptul că în Brazilia, lupta pentru președinția republicii se dă cu militarice, incendii, arestări și asasinat! Așa democrație mai rar!... — Bucium. —

BIBLIOGRAFIE

Ni s'a trimis la Redacție următoarele lucrări pe care le recomandăm cititorilor: De d. Iuliu Birou, învățător:

1) Nașterea lui Christos. Mister sau dramă religioasă, în versuri, în 5 acte cu coruri pentru patru voci mixte. Prețul Lei 2.

2) Liturgia S-tului Ioan Gură de aur, pentru coruri de patru voci mixte. Prețul Lei 10.

3) Liturgia S-tului Ioan gură de aur, pentru coruri de patru voci bărbătești. Prețul Lei 10.

4) Hora Coriștilor. Cântec pentru cor bărbătesc compus din motive populare. Prețul Lei 3.

5) Carte de compunere pentru școalele primare. Clasa III și IV. Prețul Lei 2.

6) Carte de compunere pentru școalele populare. Pentru clasa V și VI elementară. Prețul 5 lei.

7) Dragoste incununată. Pont-pouri naționale. Patru acte. Lei 2.

8) Sergental și Recrutul. Scenă militară comică de O. Jung-hahnel. Traducere de Iuliu Birou. Prețul 1 leu.

Calendarul Asociațiunii pe anul 1922. Din Biblioteca populară „Asociațiunea”. Intocmit de Ioan Georgescu secretarul literar al societății.

Prețul pentru abonați 2 lei; pentru neabonați 5 lei.

De A. Domide și Văleanu: Noțiuni de industrie, tehnologie și de productologie.

Pentru școalele civile, școalele inferioare de arte și meserii și pentru școalele industriale de ucenici. Prețul 25 lei.

De Al. Ciura, A. Domide, și O. Hulea: Profesori în Cluj:

1) Carte de Cefire și Gramatică: pentru clasa I medie (civilă) de băieți și fete. Prețul 12 Lei.

2) Istoria Literaturii Române: Pentru clasa IV medie (civilă) de băieți și fete. Prețul 13.50.

Revista „Transilvania” a societății Asociațiunea-Sibiu. Anul XII, No. 9—12. Prețul 10 lei.

No. 10. Revista „Biblioteca Soldatului și a Cetățeanului” cu următorul cuprins: Virtutele: colonel Butumoiu; Invingătorul: Maior Chiru; Spiritul: Maior Serbu; Pentru Tară: C. Răulet; Unitatea națională: L. Foti; Mastrul: Oscar Wilde; Tării mele: R. Dubarle; Jon Bolșevismul: Răzor și Bravu. Jocuri și petreceri. Știri mărunte. Revista Revistelor.

Apare de două ori pe lună. Abonamentul anual 30 lei. Redacția și Administrația Cluj, Dobanți 11.

Banca Românească

Societate anonimă
Capital Social 160.000.000 Lei
Sedlul Central: BUCUREȘTI

SUCURSALE:

Arad, Băiți, Brașov, Bazargic, Chișinău, Cernăuți, Constanța, Galați, Cluj, Ismail, Târgu-Mureșului, Oradea-Mare, Sibiu, Tulcea, Timișoara.

Facorice orepe atuni de bancă

BANCA NAȚIUNEI

Societate anonyma

Capital și Rezerve Lei 175.000.000

București, Calea Victoriei 98
(Piața Palatului Regal)

Bănci afiliate: Londra, Paris, Milano, Viena, Brun (Cehoslovacia) etc. cm și în principalele orașe din țară.

Execută orice operațiuni de Bancă în general. — Scont. — Avansuri pe ipoteci, gajuri de efecte publice, secțiuni și mărfuri. — Efectuează plăți și încasări. Emite ceacuri și scrisori de credit în țară și în străinătate. — Primește depuneri spre fructificare. Execută ordine de Bursă. — Conturi curente.

BANCA CENTRALA

Pentru industrie și Comert s.p.a.
Cluj, Str. Regina Maria No. 6--8
(casele proprii).

Capital social Lei 50.000.000 deplin vărsat

Sectia de Bancă ● Sectia de Mărfuri

FILIALE:

Sibiu, Arad, Turda, Alba-Iulia, Hașeg, Satu-Mare, Reprezentanti stabili în București, Kosice, Praga și Viena.

ANUNCIURILE și RECLAMELE se primesc la Agentia „Soarele” Cluj, Strada Iuliu Maniu, 3